ת"צ 5175-07-23 קרוננברג נ' הטירה הכחולה" מרכזי בילוי ומסחר בע"מ

מספר בקשה:17

לפני כבוד השופט גד גדעון

המבקש **שי קרוננברג**
ע"י ב"כ עוה"ד אברהם בנימין ועוה"ד ד"ר ליאת שטיין

נגד

המשיבה **הטירה הכחולה" מרכזי בילוי ומסחר בע"מ**
ע"י ב"כ עוה"ד עודד שטייף

פסק דין

בקשה לאישור הסדר פשרה לפי סעיפים 18 ו-19 לחוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006.

ביום 3.7.2023 הגיש המבקש תובענה נגד המשיבה, ולצדה בקשה לאישור התובענה כתובענה ייצוגית, בהתאם לפרט 1 בתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות. נטען כי המשיבה אינה מפחיתה את משקל האריזה בעת שקילת דברי מאכל הנמכרים לפי מחיר ליחידת משקל, ובכך מפרה את סעיפים 2(א), 17א ו-17ב לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, את תקנות הגנת הצרכן (כללים שונים לפרסום מחירי נכסים ושירותים), התשנ"א-1991, את סעיף 20(ב) לחוק המכר, התשכ"ח-1968 ואת הנחיות הממונה על הרשות להגנת הצרכן. עוד נטען לעילות נוספות: עשיית עושר ולא במשפט, רשלנות, תרמית, הפרת חוזה, חוסר תום לב והפרת חובה חקוקה. הסעדים שהתבקשו היו פיצוי כספי וכן צו עשה להורות למשיבה לחדול מגביית תשלום עבור אריזות.

המשיבה הגישה תגובה לבקשת האישור, וטענה, בין היתר, כי המבקש ייצר לעצמו עילת תביעה מלאכותית, וכי לא הוכחה עילת הטעיה לפי חוק הגנת הצרכן או כל עילה אחרת מהעילות הנטענות. עוד נטען כי בעבר תלתה המשיבה שלטים בולטים ברחבי עסק הקייטרינג, שלפיהם משקל האריזה ומחירה מחושבים במחיר המזון. בהמשך החליטה המשיבה לכוון את משקלי הקופות למינוס 80 גרם מראש (אף שמשקל האריזה המרבי עומד על 64 גרם בלבד). לאחר קבלת כתב התביעה, דאגה המשיבה להחליף את כל משקלי הקופות

למשקלים המאפשרים הפחתת משקל אריזה לפי סוגה. כמו כן, החשבונית המופקת מן הקופות החדשות, מפרטת את ניכוי משקל האריזה. עוד טענה המשיבה להעדר קיומה של "קבוצה", ולחלופין, כי עניינם של חברי הקבוצה לא ייוצג בדרך הולמת ובתום לב.

המבקש השיב לתגובה, חזר על האמור בבקשת האישור, והדגיש כי המשיבה הודתה מפורשות בהפרת הדין.

לאחר דיון קדם משפט הסכימו הצדדים לפנות להליך גישור, שבסופו גובש הסדר פשרה, והודעה על כך הוגשה ביום 12.2.2025. הצדדים פעלו לפרסום מודעה בדבר הגשת הבקשה לאישור הסדר פשרה וכן למסירת עותק ליועצת המשפטית לממשלה, למנהל בתי המשפט ולממונה על הגנת הצרכן ולסחר הוגן. לא הוגשו בקשות ליציאה מהקבוצה או התנגדויות מטעם חברי הקבוצה או מטעם היועצת המשפטית לממשלה, אך הגורמים המקצועיים במדינה ביקשו להעלות הערות בנוגע לחישוב הפיצוי ולשיעורי הגמול ושכר הטרחה שעליהם הסכימו הצדדים.

<u>עיקרי הסדר הפשרה</u>

ההסדר כולל פיצוי כולל בסך של 3 מיליון ₪, אשר חולק לרכיבים אלו:

א. העברת סכום של מיליון ש"ח לקרן לניהול ולחלוקת כספים שנפסקו כסעד לפי סעיף 27א לחוק תובענות ייצוגיות (להלן: "**הקרן**");

ב. החלפת כלל קופות המשיבה בקופות חדשות המקזזות את משקל האריזה באופן אוטומטי, בעלות של 150 אלף ₪;

ג. תרומת ארוחות לחיילי צה"ל ולעמותות המעניקות תרומה לציבור, בסכום של לפחות 1,850,000 ₪.

להבטחת מימוש מלא של הפיצוי נקבע, כי ככל שהמשיבה לא תשלים את התחייבויותיה בתוך 20 חודשים מהמועד הקובע, תועבר היתרה שטרם מומשה לקרן.

ב"כ הצדדים הדגישו כי במסגרת הליך הגישור נערכה בדיקה על ידי רואה חשבון, ועל פי חוות דעתו שהוגשה למגשר, היקף גביית היתר המקסימלי בגין משקל האריזות עומד על כ-2,600,000 ₪. לפיכך, הסדר הפשרה בסך כולל של 3 מיליון ₪ עולה משמעותית על הערכת המומחה, ומבטא את רצון הצדדים להעניק פיצוי מיטבי לטובת הציבור.

ב"כ הצדדים הוסיפו כי במישור התיקון העתידי, החליפה המשיבה את כל מערכות הקופות והמשקלים שברשותה, כתוצאה ישירה של בקשת האישור. המערכות החדשות מחייבות

קיזוז אוטומטי של משקל האריזה, ופרטי הקיזוז מוצגים בחשבונית. המשיבה הצהירה כי החל מהמועד הסמוך להגשת בקשת האישור, ובעקבותיה, היא מקפידה על הוראות הדין ומתחייבת להמשיך לעמוד בהן. עוד התחייבה המשיבה לנסח נהלים כתובים שיותאמו להוראות הדין, ולהפיצם לכלל עובדיה, תוך שימת דגש על עמדות השקילה והאריזה.

הקבוצה המיוצגת הוגדרה ככוללת את "**כל מי שהיה לקוח של המשיבה ב-7 השנים טרם הגשת הבקשה דנא (3.7.23), ורכש בסניפיה מוצרים לפי משקל, אשר מחירם הסופי כלל מחיר אריזה, הנגזר ממחיר המוצר**". הוסכם כי אישור הסדר הפשרה יהווה מעשה בית דין כלפי חברי הקבוצה בכל הסעדים שנתבעו ובכל העילות המפורטות בבקשת האישור ובתביעה.

הצדדים הסכימו להמליץ לבית המשפט לקבוע את הגמול למבקש ע"ס 150,000 ₪, ואת שכר הטרחה לבא הכוח המייצג על סך של 600,000 ₪ בתוספת מע"מ. 30% מהסכומים ישולמו במועד הקובע, והיתרה בחלוקה ל-20 חודשים. כמו כן תישא המשיבה במחצית הראשונה של האגרה ובהוצאות נוספות שבהן נשא המבקש.

<u>חוות דעת בודק</u>

הצדדים ביקשו שלא למנות בודק בהתאם לסעיף 19(ב)(1) לחוק, נוכח מהות ההסכם והיקף הבדיקה שכבר בוצעה על ידי מומחה מטעמם. סבורני כי ניתן לקבל את בקשתם. בחינת סבירותו של הסדר הפשרה היא שאלה משפטית. הסדר הפשרה גובש במסגרת הליך גישור, ואת הנתונים הכמותיים בחן רואה חשבון שהוסכם על שני הצדדים (ועל כך ראו עוד להלן). מינוי בודק יטיל עלויות נוספות על הצדדים ויעכב את ביצועו של הסדר הפשרה. בנסיבות אלו אין צידוק למנות בודק לצורך בחינתו של הסדר הפשרה.

<u>עמדת הגורמים המקצועיים</u>

<u>הערת הגורמים המקצועיים בנוגע לחישוב הפיצוי:</u>

ב"כ המדינה ציינה כי בחוות הדעת מטעם רואה החשבון שהועברה לעיונה, נקבע ששיעור גביית היתר לכאורה עומד על 5.56%, וכי סכום גביית היתר לכאורה הוא 2,665,574 ₪. עם זאת צורפו שתי גרסאות לחוות הדעת, שאחת מהן כוללת הסתייגות של המומחה, ושלפיה הסכום צפוי להיות נמוך יותר, בהתאם לנתון מעודכן שטרם התקבל מחברת התוכנה. לפיכך, נטען כי לא ברור הבסיס לקביעת פיצוי בשיעור 3 מיליון ₪, בעוד שהמומחה העריך

את הנזק המקסימלי בסך של כ-2.67 מיליון, ואף ציין כי הסכום צפוי להיות נמוך יותר; והוער כי ראוי ששתי הגרסאות של חוות הדעת יובאו לעיון בית המשפט בטרם יינתן אישור להסדר הפשרה.

על כך השיבו ב"כ הצדדים כי המומחה לא התיימר לקבוע סכום מדויק, אלא הציג הערכה מקצועית שכפופה לסייגים ולתיקונים. לטענתם, עצם העובדה שהצדדים בחרו להעניק פיצוי העולה על ההערכה המקצועית המקסימלית, ועשו זאת מתוך רצון אמתי לפצות את הציבור באופן מיטבי – מהווה צעד ראוי להערכה. לפיכך יש לדחות את הביקורת מטעם הגורמים המקצועיים.

<u>הערות הגורמים המקצועיים בנוגע לגובה הגמול ושכר הטרחה:</u>

לעמדת הגורמים המקצועיים, סכום הגמול ושכר הטרחה, בסך כולל של 750,000 ₪, הוא גבוה במיוחד. נטען, כי בקביעת בסיס החישוב לצרכי גמול ושכר הטרחה (בסך כולל של 3 מיליון ₪ כאמור), אין להתחשב בסכום אשר הושקע בהחלפת הקופות, מאחר שמדובר ברכיב של הסדרה עתידית, שבו אין להתחשב בעת קביעת בסיס החישוב לצרכי גמול ושכר טרחה.

עוד נטען לגבי הסכום אשר יינתן על דרך של תרומת ארוחות לעמותות, כי אין מקום לגזור את שכר הטרחה עבור תרומת הארוחות מהמחיר לצרכן, אלא מהעלות הכלכלית למשיבה.

לבסוף נטען, כי בכל מקרה, שכר הטרחה המומלץ חורג מהכללים שנקבעו בפסיקה ומהמדרגה המקסימלית שנדונה בע"א 2046/10 **עזבון המנוח משה שמש נ' רייכרט**, השונה מנסיבות המקרה דנן, ועל כן יש מקום לבחון את הפחתת סכום שכר הטרחה המוצע.

ב"כ הצדדים השיבו, כי הסדר הפשרה הוא ראוי, הוגן ומהווה את הדרך המתאימה ביותר לסיום ההליך, וכי אין מקום להפחית משיעור שכר הטרחה והגמול המומלצים. בנסיבות העניין, יש הצדקה לפסוק גמול ושכר טרחה בצד הגבוה, במיוחד נוכח העובדה שמדובר בהסדרה עודפת. הודגש כי המבקש ובאי כוחו נדרשו להשקיע מאמצים ניכרים בהליך, בין היתר, בשל החלפת מייצגים מטעם המשיבה ובשל הליך הגישור הממושך.

בהתאם לסעיף 19(א) לחוק תובענות ייצוגיות: "**בית המשפט לא יאשר הסדר פשרה אלא אם כן מצא, כי ההסדר ראוי, הוגן וסביר בהתחשב בעניינם של חברי הקבוצה, ואם הבקשה**

לאישור הסדר הפשרה הוגשה לפני שאושרה התובענה הייצוגית – גם כי התובענה שהוגשה עומדת, לכאורה, בתנאים לאישור תובענה ייצוגית הקבועים בסעיפים 3, 4 ו-8(א) וכי סיום ההליך בהסדר פשרה הוא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין".

התובענה שהוגשה עומדת, לכאורה, בתנאים לאישור תובענה ייצוגית. בקשת האישור עוסקת בתובענה של לקוח נגד עוסק בהתאם לפרט 1 לתוספת השנייה לחוק; התובענה מעלה שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה; ונראה כי התובענה הייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכריע בעניינם של חברי הקבוצה; לא נמצא טעם לסבור כי המבקש או באי הכוח ניהלו את ההליך שלא בדרך הולמת או שלא בתום לב. בהעדר מחלוקת בדבר אי-הפחתת משקל האריזה בעת חישוב הסכום לתשלום, קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות תוכרענה לטובת הקבוצה. כך נקבע בהליכים דומים שעניינם אי-הפחתת משקל האריזה (ת"צ 44898-08-16 **צור נ' אולמי השלום בע"מ**; ת"צ 44841-08-16 **צור נ' א.מ יוסף מרכז אירועים בע"מ**).

נראה כי גם סיום ההליך בהסדר פשרה הוא דרך יעילה והוגנת להכרעה במחלוקת. שני הצדדים עומדים בפני סיכונים וקשיים שונים במימוש טענותיהם. ככל שההליך היה מתנהל עד תום, היה על המבקש להתגבר על משוכות, לרבות טענות ההגנה שהעלתה המשיבה. עוד היה עליו להוכיח כי המעשים הנטענים מקימים את העילות הנטענות, והיה עליו להוכיח את הנזק האישי והקבוצתי שנגרם ואת היקפו. המשיבה עמדה מול הסיכון של הכרעה בתובענה כנגדה. אל מול אלו עומדים החיסכון בעלויות ובזמן שיפוטי, שכן הצדדים הגיעו להסדר פשרה עוד בטרם התקיים דיון הוכחות.

שקלתי את מנגנון הפיצוי הקבוע בהסדר הפשרה, ומצאתי כי מדובר בהסדר ראוי, הוגן וסביר בנסיבות העניין.

דרך המלך בקביעת מנגנון פיצוי היא מתן פיצוי כספי אישי לחברי הקבוצה שנפגעו מהפרת הדין. אולם בענייננו קיים קושי מעשי באיתורם של חברי הקבוצה או שהוא כרוך בעלויות בלתי סבירות. אף ככל שאת חלקם היו מאתרים, הייתה קיימת בעיה מעשית לזהות למי מהם נגרם נזק ולאמוד אותו. סעיף 20(ג) לחוק תובענות ייצוגיות מתייחס למקרים שבהם פיצוי אישי לחברי הקבוצה אינו מעשי:

> **"(ג)(1)מצא בית המשפט כי פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, אינו מעשי בנסיבות הענין, בין משום שלא ניתן לזהותם ולבצע את התשלום בעלות**

> **סבירה ובין מסיבה אחרת, רשאי הוא להורות על מתן כל סעד אחר לטובת הקבוצה, כולה או חלקה, או לטובת הציבור, כפי שימצא לנכון בנסיבות הענין;**

וכדברי בית המשפט העליון בפס' 39 בעניין רע"א 2957/17 **סופרגז חברה ישראלית להפצת גז נ' שוורצמן** (17.3.2024):

> **"אם כן, דרך המלך היא מתן פיצוי כספי לחברי הקבוצה, כולם או חלקם, וזאת בהלימה למטרת ההליך הייצוגי במתן סעד הולם למי שנפגע מהפרת הדין (סעיף 1(3) לחוק). מקום בו הדבר אינו אפשרי, תהא הסיבה אשר תהא, ניתן להורות על מתן סעד אחר לטובת חברי הקבוצה, כולם או חלקם, או לטובת הציבור, כאשר מתן סעד כספי לטובת הציבור ייעשה בדרך של העברתו לקרן לניהול ולחלוקת כספים, ובדרך זו בלבד... פסיקת סעד לטובת הציבור נועדה, איפוא, למנוע מצב בו הנתבע לא יישא בסכום הפיצוי, כולו או חלקו, אך בשל כך שקיים קושי להעבירו לחברי הקבוצה באופן ישיר, וזאת אומנם על חשבון מתן סעד הולם למי שנפגע במישרין, אך באופן המתכתב עם מטרת החוק באכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו (סעיף 1(2) לחוק)".**

הדרך העיקרית למתן פיצוי לטובת הציבור היא העברת כספי תרומה לקרן לחלוקת כספים שחולקו כסעד בתובענות ייצוגיות, שהוקמה מכוח סעיף 27א לחוק תובענות ייצוגיות. כאשר מדובר בסעד כספי לטובת הציבור, היא הדרך היחידה. עם זאת האפשרות של תרומת מוצרים לא נשללה לחלוטין, ונקבע כי היא עשויה לשמש "**כאמצעי לגישור בין הרצוי לאפשרי**" (רע"א 1394/24 **אופטיקה הלפרין בע"מ נ' זיס** (24.4.25), בפסקה 18). עם זאת במקרים של תרומת מוצרים לצדדים שלישיים, מתעורר, בין היתר, חשש שהנתבע ישלם פחות מהנזק שנגרם בפועל או מכפי המוסכם בפשרה, בשל הפער בין עלות המוצר עבור הנתבע לבין השווי המוצהר לצרכנים, ובכך תיפגע מטרת ההרתעה.

בנסיבות העניין, בשים לב לקושי באיתור חברי הקבוצה, מצאתי כי מנגנון הפיצוי המוצע, שעיקרו שילוב בין העברה סכום כספי לקרן לבין תרומת ארוחות, הולם את מטרות ההליך.

הסדר הפשרה מספק את תכליות התובענה הייצוגית הקבועות בחוק תובענות ייצוגיות: פיצוי לציבור, הרתעה מפני הפרת הדין (הפנמת הצורך בהקפדה על ניתוק תמחור האריזה מתמחור התכולה, והרתעת אורזים או משווקים מפני התנהלות דומה), ואכיפה משלימה בידי הציבור. המשיבה התחייבה להפסיק את ההתנהלות שתוארה בתובענה, ולהקפיד על ניכוי משקל האריזה בעת תמחור מוצרים לפי משקל.

הסעדים שנקבעו בהסדר הפשרה דומים במהותם לסעדים שהיו ניתנים לו הייתה התובענה מתקבלת.

סכום הפיצוי המוערך אף עולה, לכאורה, על סכום גביית היתר בפועל, ועל כן אינו משקף הסדר פשרה אופייני אשר מעצם טיבו נועד לקניית סיכון.
כלומר, מדובר בפיצוי מעבר לשיעור המרבי שהיה נפסק לטובת חברי הקבוצה אם התובענה הייצוגית הייתה מתקבלת.
יוער, כי המשיבה העדיפה, מטעמיה, להסתמך על הנתונים המקוריים ששימשו את המומחה לצורך קביעת סכום גביית היתר, מבלי לדרוש עדכון או ניתוח נוסף של הנתונים.
כאמור, לא הוגשו התנגדויות להסדר הפשרה (או בקשות ליציאה מן הקבוצה), גם עמדת הגורמים המקצועיים לא כללה הסתייגות מההסדר.
אשר על כן, יש לקבל את הבקשה לאישור הסדר הפשרה.

<u>גמול ושכר טרחה</u>

בסעיפים 22 ו-23 לחוק תובענות ייצוגיות נקבעו העקרונות לקביעת הגמול לתובע המייצג ולשכר הטרחה לבאי כוחו. את השיקולים הרלוונטיים נהוג לחלק לשלושה סוגים: <u>שיקולי תשומה</u> – הכוללים את היקף ההשקעה של התובע המייצג ובאי כוחו בהגשת התובענה ובניהולה; הסיכון שנטלו על עצמם; מורכבות ההליך; וההוצאות שהוציאו בפועל. במסגרת זו נבחן גם אופן ניהול ההליך; <u>שיקולי תפוקה</u> – מידת התועלת שהביאה התובענה לחברי הקבוצה ולציבור. בעיקר היקף הסעד שנפסק בפועל (הפער שבין הסעדים הנתבעים לבין הסעדים שנפסקו). מכו כן נלקחות בחשבון תועלות נוספות כגון הסדרה עתידית; ו<u>שיקולי הכוונה</u> – מידת החשיבות הציבורית של התובענה בהתאם לסוגיות שהועלו בה.

הפסיקה התוותה קווים מנחים להפעלת שיקול דעתו של בית המשפט בקביעת הגמול ושכר הטרחה: ע"א 2046/10 **עזבון המנוח משה שמש נ' רייכרט**, פ"ד סה(2) 681 (23.5.2012), בפס' 2-11; רע"א 2957/17 **סופרגז חברה ישראלית להפצת גז נ' שוורצמן**, בפס' 48-50. ר' גם הצעת חוק תובענות ייצוגיות (תיקון מס' 16), התשפ"ד-2024, ה"ח הממשלה 1272, 1299-1293. ככלל, בתובענות ייצוגיות כספיות או כאלה הניתנות לכימות, יש לפסוק גמול ושכר טרחה כאחוז מתוך הסעד שניתן בפועל לקבוצה. בעניין רייכרט נקבעו מדרגות לקביעת השיעור באחוזים, כשהמדרגה הרלוונטית בענייננו – סעד עד 5 מיליון ₪, עומדת על 25%. שיעור זה מהווה תקרה, שיש לפסוק רק בנסיבות מיוחדות המצדיקות זאת.

פסיקת גמול ושכר טרחה בשיטת האחוזים נעשית בשני שלבים: קביעת בסיס החישוב (הערכת גובה הסעד שהועבר בפועל לקבוצה, ובעקבות ההליך); וקביעת שיעור האחוזים בהתאם לנסיבות העניין (עניין **אופטיקה הלפרין**, בפסקה 26).

הצדדים המליצו כאמור על הגמול למבקש בסך 150,000 ₪, ועל שכר הטרחה לבאי הכוח המייצגים ע"ס 600,000 ₪ בתוספת מע"מ, וכן החזר הוצאות. הצדדים הצהירו בתצהיריהם, כי פרט לסכומים המוצעים שבהסדר, לא קיבלו ולא יקבלו בעתיד כל טובת הנאה נוספת.

<u>בסיס החישוב</u>

לעניין התשלום לקרן (מיליון ₪), מדובר בתשלום כספי ישיר, ואין מחלוקת כי אין תוחלת בהעברתו ישירות לחברי הקבוצה המיוצגת ועל כן יש להסתפק בהעברתו לקרן. סכום זה יש להביאו במלואו בחשבון (100%).

הצדדים והגורמים המקצועיים נחלקו לגבי בשאלת הכללת רכיבים נוספים של הסעד בבסיס החישוב:

<u>לעניין התייחסות לרכיב ההסדר העתידית שבהסדר הפשרה (החלפת הקופות בעלות 150,000 ש"ח) –</u>

מהבקשה לאישור הסדר הפשרה עולה כי עלות החלפת הקופות של המשיבה כבר הוצאה בפועל, אף שהצדדים התייחסו אליה כאל הסדרה עתידית.

עוד יוער, כי לעניין התחייבות המשיבה להקפיד על הוראות הדין, אין לראות בהתחייבות זו משום הסדרה עתידית, שכן היא אינה מוסיפה דבר על החובות הקבועות בדין (עניין **סופרגז**, בפס' 44).

בכל מקרה, לעניין התחשבות ברכיב ההסדרה העתידית, אכן, בעניין רע"א 1394/24 **אופטיקה הלפרין נ' זיס** הנ"ל, בפסקה 28, שאליו הפנתה ב"כ המדינה, נקבע, כי ככלל אין להתחשב בהסדרה עתידית בעת קביעת בסיס החישוב. הוסבר כי הטעם בקביעת בסיס החישוב בשלב הראשון בפסיקת גמול ושכר טרחה הוא כי בסיס החישוב משקף את היקף התועלת הכספית שהפיקה התובענה הייצוגית לקבוצה המיוצגת או לציבור בכללותו. במקרה הטיפוסי של הסדרה עתידית לא ניתן להעריך ברמת ודאות רבה את התועלת המופקת במונחים כספיים.

אלא שבעניין **אופטיקה הלפרין** דובר על הסדרה עתידית שאינה ניתנת להערכה ולכימות במונחים כספיים. בפסקה 30 לפסק הדין בעניין **אופטיקה הלפרין** הובהר, כי "**במקרה הטיפוסי של הסדרה עתידית , לא ניתן להעריך, לבטח לא ברמת ודאות דומה, את התועלת המופקת במונחים כספיים. בנוסף, במקרים רבים הקשר הסיבתי בין ההסדרה העתידית ובין התובענה הייצוגית מוטל בספק**". ולצד זאת: "**בהליכים רבים ניתנים סעדים הנוגעים להסדר עתידית בנוסף לסעד כספי משמעותי (או סעד משמעותי אחר הניתן לכימות**

כספי). במקרים אלה עשויה להתקיים הצדקה להשתמש בשיטת האחוזים על מנת לאמוד את התועלת הנובעת לקבוצה המיוצגת מהסעד הכספי..."; עוד צוין בפס' 31 : "**אין לשלול את האפשרות שבמקרים חריגים הסדרה עתידית תהווה חלק מבסיס החישוב, וזאת כאשר היא ניתנת לכימות על בסיס קריטריונים ברורים המשקפים את הערך הכספי של הסעד, שהועבר בפועל, ובעקבות התובענה הייצוגית**".

בעניינו מדובר בהוצאה כמותית ברורה שנגרמה כתוצאה ישירה מההליך, ועל כך לא חלקו גם הגורמים המקצועיים. משכך ניתן לכלול רכיב זה בבסיס החישוב.

<u>לעניין שווי רכיב התרומה לעמותות (1,850,000 ₪) –</u>

לטענת הצדדים, גם סכום זה יש להביא במלואו בחשבון. תרומת מזון וארוחות נחשבת בפסיקה כשווה כסף, שכן המקבל זוכה לתועלת כלכלית, ישירה ומיידית, המשקפת את מחיר השוק של המוצרים. מדובר בתועלת הניתנת ללא תנאים או מגבלות, ומהווה הוצאה ברורה למשיבה. כל ארוחה מחייבת השקעה במרכיבי מזון, עבודה, אנרגיה ולוגיסטיקה. זאת ועוד, מדובר בתרומה לאוכלוסיה הזקוקה לסיוע, כך שהשווי הציבורי והחברתי עולה על השווי הכלכלי הישיר של התרומה.

הצדדים הציגו פסקי דין שבהם הוערכה ההטבה לציבור על בסיס מחירי המוצרים לצרכן. לשיטתם, הערכה לפי מחירי השוק משקפת את השווי האמיתי של התרומה, ואילו הערכה לפי עלות לנתבעת עלולה להפלות לטובה חברות בעלות ייצור נמוכה ולפגוע בעיקרון השוויון.

סבורני כי אין ניתן לקבל את עמדת הצדדים.

מדובר בתרומה בעין של ארוחות. אכן אין עניינו בקושי המאפיין הסדרי קופונים, והוא החשש שמימוש ההסדר יחייב ביצוע עסקה נוספת או ביקור בסניפי המשיבה. אין גם יסוד לחשש שהמשיבה הייתה מבצעת את התרומה ממילא מיוזמתה. אף אין יסוד להשערה שהמשיבה תפיק תועלת שיווקית מהתרומה. עדיין, יש להתחשב בכך שעלות התרומה למשיבה נמוכה ממחיר השוק לצרכן, ובקושי בהערכת שווי ההטבה.

בפסיקה נקבע כי בעת פסיקת שכר טרחה יש להביא בחשבון לא רק את שווי ההטבה לצרכן אלא גם את עלותה הכלכלית לנתבע, שכן ההרתעה מפני הפרת הדין נגזרת מההוצאה הממשית המושתת עליו. בפס' 34 בעניין **אופטיקה הלפרין** נקבע כי "**במקרים בהם ההסדר מקנה שוברים לעמותות הפועלות למטרות ציבוריות, ולא לחברי הקבוצה המיוצגת או לקרן (כפי שנעשה בענייננו) ראוי כי אמת המידה העיקרית להערכת שווי רכיב התרומה**

לעמותות תהיה העלות הכלכלית לנתבעת של מתן השוברים, שהרי התועלת העיקרית בסעד זה טמונה בהרתעת הנתבעת מפני הפרת הדין, הנגזרת מהעלות המושתת עליה, ולא מתן סעד לחברי הקבוצה המיוצגת ... לפיכך, המדד המתאים להערכת היקף ההרתעה שיוצרת התובענה הייצוגית מפני הפרה עתידית של הדין הוא העלות הכלכלית של הסעד לנתבעת ,שכן הנתבעת, ועוסקים אחרים, יכולים לצפות כי הפרה נוספת תגרור עלויות דומות".

בעניין **אופטיקה הלפרין** הנ"ל נקבע מקדם של 75% מערך התרומה לצורך קביעת בסיס החישוב.

ר' גם בפס' 50 בעניין **סופרגז** [ההדגשה אינה במקור]: "**כאשר מיישמים את שיטת האחוזים ביחס לסעד הניתן לכימות כספי, ובכלל זה הסדרי הנחה או הסדרי קופונים, יש להקפיד כי מלאכת הכימות תעשה על פי תחשיב כלכלי המביא בחשבון הן את אחוז המימוש בפועל של הסעד, <u>הן את העלות הכלכלית של מתן הסעד מבחינת הנתבע (להבדיל ממחירו לציבור)</u>, והן את התועלת הכלכלית המופקת מהסעד על ידי מקבל ההטבה (<u>וכידוע, כשמדובר בסעד הניתן לכימות כספי, להבדיל מסעד כספי, עשוי להיווצר פער בין עלות מתן הסעד לעוסק לבין התועלת המופקת ממנו על ידי המקבל</u>). לעיתים, המדובר בתחשיב מורכב, העשוי להצדיק, במקרים המתאימים, הסתייעות בבודק**".

בנסיבות עניינו, מצאתי להתייחס לסכום גביית היתר שנמצא על ידי המומחה מטעם הצדדים (במעוגל): 2,666,000 ₪, כאל הבסיס שממנו ייגזר שכר הטרחה בגין רכיב התרומה. בצירוף עלות החלפת הקופות (150,000 ₪), בסיס החישוב הכולל לעניין זה עומד על 2,816,000 ₪.

<u>שיעור האחוזים הראוי שיש לפסוק לתובע המייצג ולבאי כוחו –</u>

ככלל, בתובענות ייצוגיות כספיות במדרגה הרלוונטית (עד 5 מיליון ש"ח), שיעור הגמול ושכר הטרחה המרבי עומד על 25% מבסיס החישוב, בכפוף להתאמות לפי נסיבות ההליך. שיקולי תפוקה ושיקולי מדיניות תומכים בקביעת גמול ושכר טרחה משמעותיים. הפיצוי לציבור הוא בהיקף ניכר, ובעל פוטנציאל הרתעה ממשי. הצדדים הגיעו להסדר הכולל פיצוי העולה על גביית היתר, ולמעשה מדובר בסכום פיצוי משמעותי אשר אינו מאפיין פשרה שברגיל אינה משקפת את התועלת המרבית ביותר עבור חברי הקבוצה.

ההסדר כולל גם רכיב של שינוי התנהלות המשיבה לעתיד, מבלי שנדרש ניהול מלא של ההליך; והסוגיה שבמחלוקת בעלת חשיבות צרכנית מובהקת. בנוסף, התרומה שתינתן, היא ישירה, מוחשית וללא תמריץ צרכני, ומכאן תועלתה הממשית לציבור.
מנגד, שיקולי תשומה מצדיקים הפחתה. אף שהמבקש ובאי כוחו השקיעו מאמצים הן בהליך המשפטי והן בהליכי הגישור, אין מדובר בסוגיה חדשנית, ונדונו בעבר מקרים דומים. כמו כן, ההליך הסתיים בשלב מוקדם יחסית מוקדם באמצעות הסדר פשרה.
לאחר שקלול מכלול השיקולים, סבורני כי יש להעמיד את השיעור הראוי מעט מתחת להתקרה המקסימלית שנקבעה בעניין רייכרט, והוא יעמוד על 20%. בהתאם לכך, הגמול ושכר הטרחה הכוללים יעמדו בסך 563,200 ₪.

הצדדים כאמור המליצו להמליץ לבית המשפט על גמול ושכר טרחה בסך כולל של 750,000 ₪. ההפרש בין סכום זה לבין הגמול ושכר הטרחה שנקבע לעיל עומד על 186,800 ₪. בהתאם לפסיקת בית המשפט העליון (ר' פס' 42 בעניין **אופטיקה הלפרין**), הסכום שהופחת צריך להתווסף לרכיב התשלום לקרן. מכיוון שגם בגין סכום זה ראוי לפסוק גמול ושכר טרחה, לפי השיעור שנקבע של 20% (תוספת של 37,360 ₪), יעמוד הסכום הסופי של הגמול ושכר הטרחה ע"ס 600,560 ₪, מהם גמול ע"ס 150,140 ₪ ושכ"ט בסך 450,420 ש"ח (בתוספת מע"מ). לסכום שיועבר לקרן יתווסף אפוא סכום של 149,440 ₪.

<u>סוף דבר</u>

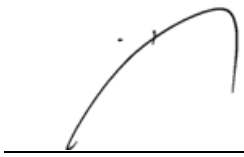
נוכח כל האמור לעיל, אני מאשר את הסדר הפשרה, בשינוי הסכום שיועבר לקרן (1,149,440 ₪) ונותן לו תוקף של פסק דין, אשר יהווה מעשה בית דין כלפי כלל חברי הקבוצה.

הגמול ושכר הטרחה, כפי שנקבעו לעיל: גמול ע"ס 150,140 ₪ ושכ"ט בסך 450,420 ש"ח (בתוספת מע"מ), וההוצאות, ישולמו על ידי המשיבה בהתאם למועדים שנקבעו, אך התשלום האחרון יועבר לאחר השלמת ביצוע הסדר הפשרה והגשת דיווח מתאים לבית המשפט.

הצדדים יפרסמו מודעה בדבר אישור הסדר הפשרה בהתאם להוראת סעיף 25(4) לחוק תובענות ייצוגיות, בנוסח שיוגש לאישור בית המשפט, בשני עיתונים יומיים.

העתק מהחלטה זו ומההודעה על אישור הסדר פשרה יועברו גם לפנקס התובענות הייצוגיות, ליועץ המשפטי לממשלה באמצעות פרקליטות מחוז דרום ולקרן לפי סעיף 27 לחוק תובענות ייצוגיות.

ניתן היום, ט"ז אב תשפ"ה, 10 אוגוסט 2025, בהעדר הצדדים.

גד גדעון, שופט